

Broj: 05-50-1-3363- 7/23
Sarajevo: 20. 3. 2024. godine

BOSNA I HERCEGOVINA
PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE
SARAJEVO

PRIMLJENO:	22-03-2024		
Organizaciona jedinica	Klasifikaciona oznaka	Redni broj	Broj priloga
01-	50-1-	2535/23	

PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BIH

- Zastupnički dom -

Trg Bosne i Hercegovine 1
71 000 Sarajevo

PREDMET: Odgovor na zastupničko pitanje, *dostavlja se*

Veza: Vaš akt broj 01-50-1-2535/23 od 7. 12. 2023. godine

Poštovani,

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine na 43. sjednici održanoj 19. 3. 2024. godine, na prijedlog Agencije za promidžbu inozemnih ulaganja u BiH, utvrdilo je Odgovor na zastupničko pitanje, koje je postavila Aida Baručija, zastupnica u Zastupničkom domu Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine.

U privitku prosljeđujemo Odgovor radi njegovog dostavljanja zastupnici.

S poštovanjem,

Privitak: - kao u tekstu -

GENERALNI TAJNIK
VIJEĆA MINISTARA BiH
mr. Robert Vidović

DOSTAVLJENO:
-naslovu
-a/a

Bosnia and Herzegovina
COUNCIL OF MINISTERS

Broj: 05-50-1-3363-7/24
Sarajevo: 20. 3. 2024. godine

Aida Baručija poslanica u Predstavničkom domu Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, 07. decembra 2023. godine uputila je Agenciji za unapređenje stranih investicija u Bosni i Hercegovini sljedeće poslaničko pitanje:

1. Koje aktivnosti je Agencija za unapređenje stranih investicija implementirala u kalendarskoj 2023. godini shodno nadležnostima prema članu Zakona o agenciji za unapređenje stranih investicija u BiH. Molimo sve aktivnosti da prikazete pregledno i tabelarno
2. Koje zakonske mjere je predložila Agencija za unapređenje stranih investicija u kalendarskoj 2023. godini, u pogledu uslova stranog investiranja u BiH?
3. Prema mišljenju rukovodstva Agencije, koje pravne propise je potrebno optimizirati i na koji način za unapređenje uslova stranog investiranja u BiH?

Na postavljeno pitanje Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na **43. sjednici** održanoj **19. 3. 2024. godine**, utvrdilo je sljedeći

ODGOVOR

Poslaničko pitanje 1: U svom Programu rada za 2023. godinu FIPA je definisala jedan program:

1. Program Promocija i podrška direktnih stranih investicija u BiH i dva projekta :

1.1. Projekat Promocije direktnih stranih investicija kroz direktne kontakte sa stranim investitorima

1.2. Projekat Identifikacija prepreka za strane investicije i prijedlog mjera za poboljšane poslovnog okruženja

U okviru projekta Promocije i podrške direktnih stranih investicija kroz direktne kontakte sa stranim investitorima planirano je 650 kontakata vezanih za strane investicije i aktivnosti vezane za izradu i ažuriranje promo materijala.

- detalji su u **Prilogu 1** Za projekt identifikacije prepreka - detalji su u odgovoru na Poslaničko pitanje broj 2

Poslaničko pitanje 2: Koje zakonske mjere je predložila Agencija za unapređenje stranih investicija u kalendarskoj 2023. godini, u pogledu uslova stranog investiranja u BiH?

U kalendarskoj 2023. FIPA je dala preporuke za 12 propisa za nivo institucija BiH, te su pobrojana otvorena pitanja za nivo entiteta - detalji su u **Prilogu 2**

Poslaničko pitanje 3: Prema mišljenju rukovodstva Agencije, koje pravne propise je potrebno optimizirati i na koji način za unapređenje uslova stranog investiranja u BiH? Smatramo da bi se uz mjere koje FIPA predlaže, a bazirane na iskustvima investitora, za unapređenje poslovnog ambijenta, kao i mjere koje predlažu drugi organi ili organizacije uz veća izdavanja za programe zapošljavanja za nezaposlene osobe, unapređenje srednjoškolskog stručnog obrazovanja uz aktivno uključenje privrede, ubrzo mogla promijeniti sliku na tržištu rada nabolje. **Nadalje, navodimo da su i članice FIC-a 8vijeća stranih investitora) izdvojile ključne prioritete koje bi vlade trebale postaviti kako bi unaprijedile postojeće uvjete za razvoj poslovanja u BiH. Kao prioritet broj jedan, navodi se uspostavljanje političke stabilnosti i sigurnosti.** Drugo mjesto pripada, uspostavljanju pravne zaštite investitora sa učinkovitom provedbom zakona i drugih propisa koji direktno ili indirektno utječu na strana ulaganja. Kao **treći prioritet** navedeno je jačanje vladavine prava.

Tokom posjeta investitorima u 2023. - kao najdiskutabilnije pitanje, uz odliv radne snage izdvojilo se i pitanje nelojalne konkurencije na kojem trebaju poraditi svi nivoi vlasti. Na kraju želimo istaknuti da moramo više iskoristi pogodnosti kao što su strateški položaj, stabilan finansijski sektor, povoljne trgovinske i druge sporazume, niske carine i niske poreze te niske troškove poslovanja, dobre prirodne resurse i vrlo atraktivne lokacije za ulaganje - te otvoriti vrata promjenama koje investitori traže. FIPA provodi aktivnosti u skladu sa zakonom i nadležnostima institucija BiH u saradnji sa svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini uvažavajući ustavnu distribuciju nadležnosti.

Promotivne aktivnosti - prikazane tabelarno

		Februar
		Službena posjeta Republici Turskoj
1.	<p>FIPA održala sastanak sa AVVA Global Energy Holdings za Aziju, Bliski Istok i Afriku i njegovim timom kako bi predstavila poslovni ambijent i mogućosti ulaganja u Bosnu i Hercegovinu.</p> <p>Održan je i sastanak sastala sa Serkan Korkmaz Arslakom, koordinatorom kancelarije za podršku investitorima pri Razvojnoj agenciji Istanbula kako bi razgovarali o planovima za saradnju na podršci FIPaE istanbulskim kompanijama koje imaju namjeru sirenja na područje Bosne i Hercegovine.</p> <p>Dogovoreni planovi ko povezivanja istanbulskih kompanija da partnerima u BiH kroz razmjenu upita susrete, forume i sastanke.</p> <p>Takodjer, održani sastanci sa kompanijama na sajmu Glassman Europe Istanbul, tokom kojeg su predstavljenji projekti iz BiH za koje se traže strani partneri.</p>	<p>Povezivanje kompanije AVVA Global Energy sa vlasnicima energetske projekta u BiH i lokalnim zajednicama vezan za proizvodnju energije iz otpada.</p>
2.	Sastanak Saradničke mreže za postinvesticionu podršku	<p>Dogovoren je nastavak zajedničkog rada na ovom projektu, kao i na njegovom poboljšanju.</p>

		<p>U organizaciji Agencije za unapređenje stranih investicija u BiH (FIPA), 28.februara 2022.godine u Sarajevu, održan je sastanak predstavnika Saradničke mreže za podršku stranim investitorima u BiH kako bi razgovarali o postinvesticionoj podršci stranim investicijama do sada.Prezentirani su podaci o aktivnostima implementacije Programa postinvesticione podrške u kojima se ističe da je u okviru ovog projekta od 2007 do 2022.godine posjećeno 745 kompanija koje zapošljavaju 80.000 radnika i koje su uložile 6 milijardi eura do sada u BiH.</p>	
	Mart		
3.	07.03.	<p>Prezentacija na webinaru „Investirati u Bosnu i Hercegovinu“ Trgovinski odjel Ambasade Austrije u BiH- Austria Advantage organizovao je 7.3.2023. webinar za austrijske kompanije na temu „Investirati u Bosnu i Hercegovinu“. Predstavnik FIPA-e predstavio benefite BiH za strana ulaganja, ugovore o slobodnoj trgovini, operativne troškove, obrazovni sistem, dostupost radne snage, plaće, industrijske zone, poreze, zakonski okvir za ulaganje i atraktivne sektore. Drugi govornici su bili Marta Suda, trgovinski savjetnik u Austria Advatnage u Sarajevu, Adis Gazibegović iz Advokatske kancelarije SGL i Nedžad Madžak iz Ecovis Matas.</p>	<p>Webinaru je prisustvovalo 38 austrijskih kompanija koje su imale priliku čuti o prednostima za ulaganje u BiH, te o pravnim i poteskim aspektima na koja trebaju obratiti pažnju.</p>
4.	05-08.03.	<p>Prisustvo na Kopaonik Business Forum</p>	
5.	15-16.03.	<p>Sastanak sa kompanijom Orstad, kompanijom Fizerchain Ltd i posjeta The Business Revival Series 2023, London, UK</p>	<p>Kompaniji Orsted predstavljena legislativa i projekti iz vjetroenergije. Kompanija je zainteresovana za projekte većeg obima, te je dogovoreno ukoliko se pokav projekat većeg omjera od trenutno dostupnih, da ćemo dostaviti informacije. Okvirno bi željeli ući i na ovo tržište, te će razmotriti sve informacije prezentovane tokom sastanka.</p>

			Fizerchain Ltd, sa kojom je uspostavljen kontakt tokom Going Global Live 2019. je konsultansta kompanija koja pruže usluge savjetovanja o rizicima i finansijama, porezima i srodnih usluga. Tokom sastanak je odžana prezentacija o mogućnostima ulaganja i poslovnom ambijentu BiH. Dogovoreno je da ce sve zainteresovane klijente upućivati na FIPA-u za više informacija o prilikama za biznis.
	April		
6.	05.04.	<p>Otvaranje proizvodnog pogona TN Bosnia Konjic</p> <p>Na osnovu kontakta sa kompanijom i aftercare usluga, FIPA prisustvovala otvaranju proizvodnog pogona kompanije. TN Bosnia Konjic je prva japanska kompanija koja posluje u oblasti proizvodnje u BiH. Proizvodi precizne dijelove od metala, keramike i plastike. Proizvodi ove kompanije su kuglice, cilindrični i konusni valjci i kavezi koji su sastavni dijelovi komponenti ležajeva u automobilskoj, željezničkoj i avionskoj industriji širom svijeta. U 2017. godini, kompanija sa sjedištem u Japanu Tsubaki-Nakashima preuzela je navedenu kompaniju u Konjicu.</p>	<p>Otvorili su novu proizvodnu halu s 10.000 kvadratnih metara u konjickoj industrijskoj zoni, sa 330 novouposlenih radnika. Vrijednost investicije je oko 50 miliona KM. Projekat je od velikog značaja za lokalnu zajednicu i mlade ljude koji će dobiti mogućnost da rade za jednu ovakvu kompaniju, koja je 100% izvozno orjentisana i ima tržište na svim kontinentima.</p>
7.	19.04.	<p>FIPA na konferenciji Western Balkan 6 Chamber Investment Forum (WB6 CIF)</p> <p>U okviru učešća na sajmu u Hanoveru, FIPA je učestvovala na Western Balkan 6 Chamber Investment Forum (WB6 CIF), događaj koji je okupio europske investitore s ciljem predstavljanja mogućnosti za ulaganja u regionu. Na Konferenciji su date</p>	

		informacije o investicionom okruženju, uključujući prednosti i mogućnosti poslovanja u regionu Zapadnog Balkana, predstavljene su primjeri uspješnih investicija u regionu u korist kompanija koje razmatraju ulaganja u region. Pored toga, date su informacije o zajedničkom regionalnom tržištu i prednostima i mogućnostima koje nudi stranim investitorima u kratkom i srednjem roku.	
8.	25.04.	Nagrada - 13. Dunavski Biznis Forum Banja Luka	FIPA dobitnica Dunavske povelju za doprinos razvijaju Podunavskog regiona.
9.	26-28.04.	Prisustvo na Energetski samit Neum	
10.	27-28.04.	Prisustvo na Western Balkans ESG Summit Porto Montenegro 2023	
	Maj	Sajam Macfrut Rimini	
11.	03-04.05.	Predstavnici Agencije za unapređenje stranih investicija u BiH (FIPA) su zajedno sa predstavnicima dvadesetak bh kompanija poljoprivrednog sektora učestvovali na međunarodnom sajmu voća i povrća Macfrut 2023. koji je održan u periodu 02-05.maja. 2023. godine, u Riminiju, Italija. Agencija za unapređenje stranih investicija je po pozivu italijanskog organizatora, a nakon višemjesečnih priprema, odlazak na Sajam omogućila za dvadesetak kompanija iz Bosne i Hercegovine koje se bave poljoprivrednom djelatnošću sa sjedištem iz Sarajeva, Istočnog Sarajeva, Bijeljine, Bihaća, Cazina, Stoca, Bratunca i cijele BiH.	Predstavnici bh. kompanija su ostvarili uspješne kontakte s izlagačima na sajmu iz Italije, Kine, Španije, Francuske, Egipta, Kolumbije, Dominikanske Republike, Senegala, Malija i drugih zemalja s ciljem predstavljajući investicionih mogućnosti BiH u poljoprivrednom sektoru, fokusirajući se na proizvodnju voća, povrća, aromatičnih biljaka, eteričnih ulja i sl.. te uspostavljanja poslovnih kontakata radi pronalaska novih tržišta za plasman bh. voća i povrća.

12.	08.05.	<p><u>Priznanje na investicijskoj konferenciji Annual Investment Meeting Abu Dabi, UAE</u></p> <p>Agencija za unapređenje stranih investicija BiH (FIPA) dobila je nagradu za drugu najbolju agenciju za promociju stranih investicija za regiju Centralne i Istočne Europe i Turske u okviru investicijske konferencije Annual Investment Meeting koja je održana od 8. do 10. maja 2023. godine u Abu Dabiju, UAE.</p> <p>Na posebnoj ceremoniji u okviru konferencije, nagrade su dodijeljene agencijama za promociju investicija (IPA) iz svakog regiona svijeta u znak priznanja za njihov rad u uspješnom privlačenju značajnih direktnih stranih ulaganja u 2022. godini, te na taj način doprinosu ekonomskom rastu i razvoju tržišta matične zemlje.</p> <p>Nagrade je u ime FIPA-e primio Nj.E. Šefik Mujkanović, ambasador BiH u UAE.</p>	<p>Agencija za unapređenje stranih investicija BiH (FIPA) dobila je nagradu za drugu najbolju agenciju za promociju stranih investicija za regiju Centralne i Istočne Europe i Turske u okviru investicijske konferencije Annual Investment Meeting</p>
13.	12.05.	<p>Predstavnici BH UK Mreže posjetili FIPA-u</p> <p><u>Održan sastanak sa predstavnicima BH UK Mreže g. Anesa Cerića i dr. Zdenku Besaru kako bi razgovarali o nastavku zajedničkog rada na polju promocije BiH na tržištu UK.</u></p>	<p>Ovaj sastanak je bio prilika da se FIPA-i preda priznanje za uspješnu suradnju.</p>
14.	16.05.	<p><u>Delegacija Ujedinjenih Arapskih Emirata</u></p> <p>Predstavnici Agencije za unapređenje stranih investicija BiH (FIPA) primili su delegaciju iz Ujedinjenih Arapskih Emirata predvođenu ministrom vanjskih trgovine gđin Nj.E. Dr. Thanijem bin Ahmedom Al Zeyoudijem. Tokom sastanka održana je prezentacija o investicijskim potencijalima, makroekonomskim</p>	

		<p>pokazateljima, značajnim investitorima iz UAE koji posluju u BiH, poslovnom i pravnom okruženju, sporazumima, plaćama, bankarskom sektoru i atraktivnim sektorima.</p>
15.	18.05.	<p>Delegacija Kraljevine Saudijske Arabije posjetila FIPA-u</p> <p><u>FIPA primila je delegaciju Kraljevine Saudijske Arabije na čelu s Abdulrahom AlMasoudom, trgovinskim atašedom KSA za područje Europe. Na sastanku je naglašeno da je cilj sastanka iaćanje suradnja između institucija dvije zemlje, te razmjena informacija o uslugama i informacijama koje FIPA obezbjeđuje potencijalnim i postojećim stranim investitorima.</u></p>
16.	17-18.05.	<p>Sarajevo Business Forum 2023</p> <p>Predstavnici Agencije za unapređenje stranih investicija FIPA su oba dana Foruma imali svoj štand gdje smo zainteresovanima pružali informacije o FIPA uslugama i aktivnostima naše Agencije.</p> <p>Drugog dana Foruma otvoren je i Sarajevo halal forum, a istovremeno je održano i nekoliko panel diskusija u okviru čega je bila i panel diskusija na temu "Uspješne investicijske priče regiona" koji je moderirala FIPA, a panelisti koji su predstavili svoje uspješno poslovanje u BiH su gospodin: Branimir Muidža, generalni direktor/predsjednik Vijeća stranih ulagača (FIC), Paul Cronin generalni direktor Adriatic Metals doo, Anastasios Spanidis, direktor firme G.P.A. ekosistemi firmi, Mattias Sjoborg, predsjednik, glavni izvršni direktor Grupa Plena i dr Marija Hristova direktor firme Sofijska agencija za investicije - Bugarska.</p>
	Jun	

	17.	<p style="text-align: center;">Sajam Automatica Minhen</p> <p>Na sajmu je izlagalo 574 kompanije iz 34 zemalja, na 66.000 m² izlagačkog prostora, sa oko 30.000 posjetitelja iz 77 zemalja, 36% međunarodnih posjetitelja u 6 izlagačkih paviljona. Na sajmu su izlagale kompanije koje pokrivaju kompletan lanac vrijednosti, od komponenti do sistema, od usluga do aplikacija – u svim proizvodnim sektorima:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● automobilska industrija, proizvođači opreme i dobavljači ● aero industrija ● kemijska industrija ● građevinska industrija ● elektronika i elektro inženjerstvo ● industrija prehrane i pića itd. <p>FIPA je ostvarila kontakt i sastanke na kojima je predstavila Bosni i Hercegovinu, a posebno se izdvajaju kompanije ACD Elektronik GmbH i Knoll Maschinenbau GmbH. Također održan sastanak sa Chamber of Commerce and Industry for Munich and Upper Bavaria (CCI), koja ima više od 410 000 članica kompanija, ujedno i najveće komora u Njemačkoj.</p>	
Juli			
	18.	<p style="text-align: center;">Site visits- AVVA Global Energy Holdings</p> <p>Online sastanak gradonačelnika Mostara i predstavnika AVVA Global Energy Holdings (vidjeti tačku pod rednim brojem 1.) u vezi izgradnje elektrane na otpad</p>	U toku dogovori u vezi fizičkog dolaska predstavnika kompanije u Mostar, najvjerojatnije kraj augusta 2023
	19.	<p style="text-align: center;">Site visits - WET GmbH Wuppertal</p> <p>Nakon predhodne e-mail komunikacije i dostave svih traženih podataka kompaniji WET Wuppertal, FIPA organizovala site visits</p>	Odluku o užem izboru kompanije ćemo znati u septembru.

		<p>sa Gradom Banja Luka uz obilazak Poslovne zone Ramići, Ministarstvom privrede i poduzetništva Republike Srpske i kompanijom Termo Klima Laktaši uz obilazak poslonih lokacija u njihovom vlasništvu.</p>	
20.	20.-22.07.	<p>BOSNIA PROPERTY SHOW 2023 (BPS 2023)</p> <p>FIPA predstavila svoje usluge i uputila poziv svim potencijalnim investitorima da nam se obrate ukoliko su zainteresovani za više informacija o mogućnostima ulaganja u BiH putem zvaničnog promotivnog materijala sajma.</p>	Odluku o užem izboru kompanije ćemo znati u septembru.
		<p>Ostale aktivnosti</p> <p>U odnosu na predhodnu komunikaciju sa kompanijom Mubea Njemačka i organizaciju site-visits, predstavnik kompanije je naveo da će najverovatnije odluka o investiranju biti u BiH i to Pranjavoru.</p> <p>Također FIPA pružila podršku italijanskoj kompaniji Ama Adriatic Ilijaš kroz aftercare program, vezano za sticanje svih uslova za tehnički prijem nove fabrike sa Sarajevo gas dd Sarajevo, uz zahvalu kompanije vezanu za uštedu kju su ostvarili našom intervencijom, kao i australijskoj kompaniji ZM BH Metals koja namjerava investirati 5 miliona KM za geološka istraživanja na području Ustikoline.</p>	
	August		
21.	10.08.	Prezentacija na online sastanku sa Misurata Chamber of Commerce, Industry and Agriculture iz Libije	

	<p>U organizaciji Privredne/Gospodarske Komore Federacije Bosne i Hercegovine, Sarajevo Business Foruma i Sarajevo Halal Faira, Misurata Chamber of Commerce, Industry and Agriculture iz Libije i libijske kompanije Sana u četvrtak, 10.8.2023. godine s održan je online sastanak predstavnika institucija i kompanija iz Libije i Bosne i Hercegovine.</p> <p>Na sastanku se diskutovalo o mehanizmima za unapređenje ekonomske i trgovinske saradnje i mogućnostima ulaganja između dvije zemlje, te su razmatrane mogućnosti posjete delegacije bosanskohercegovačkih institucija i privrednika iz Bosne i Hercegovine gradu Misurata. Misurata je treći najveći grad u Libiji i trenutno je područje značajnog ekonomskog razvoja i ulaganja. Predstavnik FIPAc Nina Pobrić je predstavila usluge Agencije, podršku koju pružamo potencijalnim i postojećim investitorima, atraktivne sektore i investicijske projekte.</p>	
22.	<p>Site visits- Saidulher Yusuf bhai Najmuddin, Mustafa Tayeb bhai, Aliasgar Mohammed Husain Mithiborwala, Dubai, UAE</p> <p>Sastanak sa investitorima iz Dubajja i vlasnikom slobodne zone Hercegovina Mostar. Investitor bi ulagao u proizvodnju tj. metalni sektor. Iznio je plan iznajmljivanja skladišta u slobodnoj zoni veličine 1500 m2 za proizvode koji bi dolazili iz Dubajja i ponovno se izvozili u zemlje EU. Želja investitora je svoje proizvode skladištiti u Bosni i Hercegovini zbog bržeg dostavljanja robe u zemlje EU nego što bi to bilo iz Ujedinjenih Arapskih Emirata, a u budućnosti je planirano premještanje dijela proizvodnje u Bosnu i Hercegovinu.</p>	22.08.
	Oktobar	

23.	<p>Site visits – AVVA Energy Holding</p> <p>+ AVVA Global Energy Holding – Grad Mostar, JP Deponija Mostar, Federalno ministarstvo turizma i okoliša, Alfa Energy Trading</p> <p>Posredstvom asistencije Agencije za unapređenje stranih investicija u BiH (FIPA) uspostavljen je kontakt kompanije AVVA Global Energy Holding sa Gradom Mostarom, sa ciljem razgovora oko izgradnje elektrane na otpad na području Grada Mostara.</p> <p>Gradonačelnik Grada Mostara dr. Mario Kordić sa svojim timom je održao nekoliko online sastanaka sa kompanijom, te je 23.10.2023. organizovana fizička posjeta Gradu Mostaru kako bi detaljnije razgovarali o mogućnostima saradnje, upravljanju otpadom, projektu izgradnje elektrane po najvećim svjetskim standardima čija je vrijednost procijenjena na 50 miliona EUR i benefitima za lokalnu zajednicu. Organizovani sastanci sa JP Deponija d.o.o. Mostar, pomoćnikom ministra za sektor okolišnih dozvola, procjenu utjecaja na okoliš, registar zagadivača u Federalnom ministarstvu okoliša i turizma i Alfa Energy Trading Company Sarajevo.</p>	
24.	<p>Western Balkan Energy Week Tivat</p> <p>Konferencija Energy Week Western Balkans 2023, koja se održala 18-19. oktobra 2023. u Tivtu je okupila ministre energetike zemalja Zapadnog Balkana, predstavnike državnih institucija i energetskih kompanija regiona, kao i međunarodnih finansijskih institucija. Na konferenciji se govorilo o podsticanju primjene obnovljive energije u regionu i privlačenju stranih direktnih investicija.</p> <p>FIPA uzela ucesce na panelu Upravljanje izazovima procesa energetske tranzicije Zapadnog Balkana. Tokom panela je govorila</p>	

		o energetskim potencijalima BiH, FIPA uslugama, investicijskim projektima, napretku i planovima u postepenom izbacivanju uglja kao izvora energije i regionalnoj integraciji trzista el.energije, te propisima koji promovišu ili ometaju trgovinu obnovljivim izvorima energije.	
	Novembar		
		Sarajevo Wood Days	
25.	02.11.	FIPA održala prezentaciju o potencijalima drvo-prerađivačkog sektora BiH i predstavila raspoložive projekte i uspješne priče	
		Smart Building Milano	
26.	15-16.11.	FIPA posjetila sajam Smart Building Milano sa ciljem promocije poslovnih prilika u BiH i raspoloživih projekata. Radi se o vodećem talijanskom sajmu posvećenom integraciji postrojenja i tehnologije u sektorima zgrada, domova i gradova. Sajam je okupio više od 250 izlagača iz Italije, Njemačke, Austrije, UK i drugih zemalja.	
27	28-29.11.	Posjećen je BIM sajam (digitalizacija u građevinskom sektoru i sektoru nekretnina) u Minhenu i ostvareno je 26 kontakata sa kojima će FIPA nastaviti email korespondenciju	
		Održana je obuka u saradnji za GIZ-om za članice Saradničke mreže o prevenciji investicijskih sporova	

Ostale aktivnosti prikazane tabelarno

1. Program - Promocija i podrška direktnih stranih investicija u BiH				
1.1. Projekat - Promocije direktnih stranih investicija kroz direktne kontakte sa stranim investitorima				
Promocija direktnih stranih investicija kroz direktne kontakte s investitorima	Sektor za promociju i analizu, Sektor za podršku i projekte, Sektor za opšte i finan. poslove	Broj kontakata vezanih za strane investicije	broj	833
1.1.1. Učestvovanje i suorganizacija investicionih događaja, outreach	Sektor za promociju i analizu, Sektor za podršku i projekte,	Broj investic. događaja na kojima je FIPA učestvovala	broj	29

kampanja, sajmovi, konferencija i okruglih stolova u zemlji i inostranstvu	Sektor za opšte i finan. poslove	ili suorganizov		
1.1.2. Identificiranje investicijskih potencijala	Sektor za promociju i analizu, Sektor za podršku i projekte, Sektor za opšte i finan. poslove	Broj projekata i investicionih lokacija	broj	55
1.1.3. Organizovanje sastanaka sa institucijama, privrednim udruženjima i firmama radi prikupljanja informacija o potencijalnim projektima	Sektor za podršku i projekte, Sektor za opšte i finan. poslove	Održani sastanci	Broj	40
1.1.4. Direktni kontakti s investitorima	Sektor za promociju i analizu,	Broj kontakata	broj	539

(sastanci i korespondencija s investitorima i predstavnicima investitora, odgovori na upite i posjete investitora investicionim lokacijama	Sektor za podršku i projekte, Sektor za opšte i finan. poslove			
1.1.5. Promotivni materijali (izrada i ažuriranje generalnih, sektorskih, komparativnih i analiza priliva DSU po pojedinim državama) i saradnja s medijama	Sektor za promociju i analizu, Sektor za podršku i projekte, Sektor za opšte i finan. poslove	Broj pripremljenih dokumenata i informacija	broj	154
1.2. Projekat - Identifikacija prepreka za strane investicije i prijedlog mjera za poboljšanje poslovnog okruženja				
Identifikacija prepreka za strane investicije i prijedlog mjera za	Sektor za promociju i analizu, Sektor za podršku i projekte,	Broj riješenih otvorenih pitanja investitora i predložene	broj	155

poboljšanje poslovnog okruženja i saradnja sa institucijama	Sektor za opšte i finan. poslove	mjere za poboljšanje poslovnog okruženja		
1.2.1. Saradnja sa institucijama, privrednim udruženjima i drugima vezano za poslovno okruženje i rješavanje otvorenih pitanja.	Sektor za podršku i projekte, Sektor za opšte i finan. poslove.	Broj održanih sastanaka	broj	30 (i 110 drugih oblika saradnje sa institucijama)
1.2.2. Aftecare (posjete postojećim stranim investitorima i online anketa)	Sektor za promociju i analizu, Sektor za podršku i projekte, Sektor za opšte i finan. poslove.	Broj obavljenih posjeta	broj	25
1.2.3. Analiza prepreka u poslovnom	Sektor za promociju i analizu, Sektor	Pripremljen i dokumenti upućeni	broj	2

<p>okruženju i predlaganje mjera za otklanjanje prepreka - i Analiza DSI u BiH i regionu i Uporedna analiza BiH i država regiona u izyještajima međunarodnih organizacija,. dokument koji se šalje Vijeću ministara Bosne i Hercegovine na usvajanje.</p>	<p>za podršku i projekte, Sektor za opšte i finan. poslove</p>	<p>Vijeću ministara BiH</p>		
---	--	-----------------------------	--	--

Postinvesticiona podrška investitorima (u nastavku Aftercare program) je redovna aktivnost Agencije za unapređenje stranih investicija BiH od 2007. godine. Aftercare program je od 2013. unaprijeđen i provodi se sa Saradničkom mrežom, te predstavlja prvi sveobuhvatni program s ciljem motivacije postojećih investitora u BiH na reinvestiranje, uz poboljšanje veza s lokalnom privredom i svim nivoima vlasti u BiH.

U vezi s navedenim FIPA od 2007. godine predlaže zakonske mjere prema nadležnim institucijama a kroz Aftercare izvještaj sa preporukama koji FIPA dostavlja Vijeću ministara BiH na usvajanje svake godine. Nakon usvajanja izvještaja FIPA kroz saradnju sa institucijama predstavlja preporuke za izmjena propisa u ovisnosti od nadležnosti.

Napominjemo da je **Metodologija izrade preporuka za unapređenje poslovnog okruženja (kao sastavnog dijela Aftercare izvještaja) je takva da se svake godine dopunjavaju nove preporuke bazirane na iskustvima posjećenih investitora za prethodnu godinu (kroz prethodne izvještaje urađene su 2014 preporuka koje su dostavljene Vijeću ministara Bosne i Hercegovine, od ukupno 898 otvorenih pitanja koliko ih je evidentirano počevši od 2013. godine).**

U okviru projekta Identifikacija prepreka za strane investicije i prijedlog mjera za poboljšanje poslovnog okruženja planirano je ukupno 140 različitih aktivnosti na poboljšanju poslovnog okruženja.

U okviru aktivnosti Saradnja sa institucijama, privrednim udruženjima i drugima vezano za poslovno okruženje i rješavanje otvorenih pitanja ukupno je bilo 143 sastanka i odgovora na upite institucija, kao i druge korespondencije sa institucijama.

U okviru Aftercare programa obavljeno je 22 posjeta postojećim stranim investitorima. Pružena je podrška u realizaciji investicije. Kada je riječ o dokumentima koji se dostavljaju Savjetu ministara BiH, finalna varijanta Aftercare analiza sa prijedlogom mjera za otklanjanje prepreka pripremljena je u februaru 2023, dobili pozitivna mišljenja MVTEO-a i Ureda za zakonodavstvo BiH. U junu je predstavljena Upravnom odboru koji je dao sugestije za izmjenu i unapređenje dokumenta, što je i urađeno i dokument je dostavljen Vijeću ministara BiH, te je isti usvojen uz korekcije na Vijeću ministara BiH.

U izvještaju koji je dostavljen u toku 2023. godine izdvojene su sljedeće preporuke:

NIVO INSTITUCIJA BOSNE I HERCEGOVINE

U nastavku su otvorena pitanja i preporuke koja su investitori izdvojili tokom 2022. godine, a da se odnose na nivo institucija BiH, uz navođenje pitanja i zatim preporuke. Važno je napomenuti da je u toku organizacija sastanaka za realizaciju preporuka iz 2021. i 2022. godine te će se nastaviti i u toku 2023. godine, s ciljem preduzimanja potrebnih mjera na rješavanju otvorenih pitanja.

Strateški projekti

Kroz godine rada sa investitorima izdvojeno je pitanja definisanja strateških projekata i kriterija za strateške projekte.

Potrebno je definisati pojam strateških projekata, kojom bi se definisali kriteriji strateških projekata koji se odnose na iznos investicije, broj zaposlenih i mjesto investiranja (razvijeno, nerazvijeno područje - s čim u vezi bi i Vijeće ministara po prijedlogu entitetskih vlada trebalo usvojiti Odluku o razvijenosti područja tj. gradova i općina).

Tabelarni prikaz preporuke za strateške projekte

Problem/i	Preporuka	Nadležna institucija
Nepostojanje definicije strateških projekata kao ni kriterija za strateške projekte	Definisati ovo pitanje najefikasnije za entitete i nivo u skladu sa nadležnostima Bosne i Hercegovine	Vijeće ministara BiH i entitetske vlade

Granični prijelazi za robe

Bosna i Hercegovina s Republikom Hrvatskom u međunarodnom putnom/cestovnom prometu roba ima 17 graničnih prijelaza od kojih posebne statute imaju Gradiška i Bijajača, na kojima postoje tzv. BIP-ovi.

Važno je napomenuti da se ovi prijelazi mogu koristiti za sve vrste roba i na kojima su prisutni svi neophodni inspekcijски organi za pregled roba biljnog i životinjskog porijekla, živih životinja i slično. Problem je što se na samo ova dva granična prijelaza za međunarodni transport mogu uvoziti sve vrste roba u Evropsku uniju.

Zbog malog broja prijelaza stvaraju se gužve, a problem, dodatno poteškoću stvara momenat kada je riječ o lako kvarljivoj robi koja zahtijeva fitosanitarnu inspekciju te je neophodno u budućem periodu težiti otvaranju dodatnih prijelaza kako bi se smanjilo čekanje. Potrebno bi bilo osigurati da svi granični prijelazi imaju BIP-ove.

Tabelarni prikaz preporuke za granične prijelaze

Problem/i	Preporuka	Nadležna institucija
Mali broj graničnih prijelaza za sve vrste robe	Povećati broj graničnih prijelaza sa EU za sve vrste roba (BIPO-ovi) ili uvesti na svakom graničnom prijelazu BIP-ove	Ministarstvo sigurnosti BiH i Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa

Trgovina uslugama

Uloga trgovine uslugama postaje sve aktuelnija. Ovo pitanje je važno i sa aspekta pristupa Bosne i Hercegovine Evropskoj Uniji. Cilj je da BiH (i entiteti) prilagode svoju zakonsku, stratešku i ostalu regulativu u odnosu na EU pravnu stečevinu, vezanu za trgovinu, odnosno trgovinu uslugama i unapređenje kompletnog vanjsko-trgovinskog balansa.

Ono što su investitori isticali jeste da treba dodatno liberalizirati tržište uslugama, i općenito trgovinu, osigurati jednak tretman za domaće i strane robe, kao i za domaće i strane pružatelje usluga. Kada kompanije žele obezbijediti svoje usluge u drugoj zemlji regije ili u Evropskoj uniji i dalje susreću sa brojnim preprekama u vidu domaćih propisa i mnogi pružaoci usluga se na kraju ograničavaju samo na lokalna tržišta, što dovodi do toga da se sektor uslugama ne može realizovati u punini. Iz ovog razloga ne treba zanemariti važnost osiguravanja okvira za slobodno kretanje usluga. Ovo se istovremeno odnosi i na jačanje implementacije CEFTA dodatnog Protokola 6, kao okvira za regionalnu integraciju.

Investitori ističu da jaka trgovina uslugama isto tako može utjecati na kreiranje novih radnih mjesta i diversifikaciji izvoza, kao što može doprinjeti i drugim ekonomskim aktivnostima. Također, potrebno je propisati koje standarde treba da ispunjavju trgovci uslugama.

Dodatni Protokol 6 u principu obavezuje Strane da ne uvode ograničenja pristupu tržištu i da firme iz drugih strana CEFTA sporazuma tretiraju kao domaće. Ova mjera će doprinjeti osnaživanju ekonomske saradnje i stvaranju zajedničkog tržišta na Zapadnom Balkanu, i na taj način direktno poboljšati uslove poslovanja svim privrednim subjektima o ovom regionu.

Tabularni prikaz preporuke za trgovinu uslugama

Problem/i	Preporuka	Nadležna institucija
Nedovoljno razvijen sistem trgovine uslugama i regulative u praksi	Intenzivirati aktivnosti na implementaciji dodatnog Protokola 6 za trgovinu uslugama, i općenito unaprijediti aktivnosti i legislativu zahtjevima dinamičkog tržišta, odnosno unaprijediti kretanje usluga	Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH i entitetska ministarstva nadležna za trgovinu

Cyber sigurnost

Ovo pitanje postoje sve važnije. Investitori skreću pažnju da BiH ima određene kapacitete, ovdje govorimo o velikim kompanijama i internet servis provajderima koji mnogo ulažu u cyber sigurnost i većina njih da bi poslovale i imale kredibilan rejting moraju ispunjavati određene standarde koji se tiču cyber sigurnosti.

Bosna i Hercegovina u skladu sa NIS Direktivom EU od 6. jula 2016.godine, i od 2022. godine kao zemlja ima kandidatski status za prisutovanje Evropskoj Uniji, ima obavezu da donese nacionalnu strategiju za sigurnost mrežnih i informacijskih sistema i svoje zakonodavstvo i propise uskladi sa odredbama ove direktive.

Ispunjavanjem obaveza iz Direktive, bila bi zaštićena sva kritična infrastruktura privatnog sektora.

Tablarni prikaz preporuke za Cyber sigurnost

Problem/i	Preporuka	Nadležna institucija
Ispunjavanje uslova iz NIS Direktive	Donošenje Strategije za sigurnost mrežnih i informacijskih sistema	Ministarstvo komunikacija i prometa BiH i služba za e-vladu Generalnog Sekretarijata Vijeća ministara BiH i Ministarstvo bezbjednosti

Zakon o strancima BiH ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", br. 88/2015 i 34/2021)

Izdavanje pozivnog pisma stranaca - rokovi

Veliki broj investitora, kako onih iz aftercare programa, tako i drugih koji su se obratili FIPA-i, skrenuli su pažnju da čekaju 6 do 8 sedmica da bi pozivno pismo bilo ovjereno. Investitori predlažu da to bude rok od max 7 do 10 dana.

Ugovori o radu za strance

Trenutno se dužina trajanja ugovora veže za radnu dozvolu i njeno trajanje - omogućiti i strancima da imaju ugovore na neodređeno.

Tablarni prikaz preporuke za ovjeru pozivnog pisma

Problem/i	Preporuka	Nadležna institucija
Dugi rokovi za izdavanje (član 12 Pravilnika o ulasku i boravku stranaca BiH, br. 25/2016 i 83/2022)	Dopunom člana 12 Pravilnika o ulasku i boravku stranaca u BiH definisati kraće rokove za provođenje procedure za predviđene aktivnosti i ovjeru pozivnog pisma	Ministarstvo sigurnosti BiH i Služba za strance BiH

Ugovori o radu vezani za dužinu trajanja radne dozvole

Omogućiti ugovore na neodređeno vrijeme (produžiti rok važenja radnih dozvola, time i boravak po osnovu rada)

Ovdje je također, važno napomenuti da je pitanje boravka stranaca i odobravanja boravka, obrađeno u prethodnim preporukama, te da ista pitanja još uvijek nisu riješena. Vezano za rad stranaca ističe se i problem rokova izdavanja radnih dozvola. Iz Udruženja poslodavaca su istakli da se dešava da izdavanje radne dozvole može trajati i do šest mjeseci, što predstavlja veliki problem poslovanju i angažmanu radnika.

Nadalje, istaknuto je i da je neophodno uvesti zakonsku olakšicu u postupku regulisanja statusa uposlenika stranaca koji nisu članovi uprave, a da se isto odnosi i na članove njihove porodice.

Sistem javnih nabavki

FIPA je i u prethodnim izvještajima analizirala ovo pitanje, prije svega ona pitanja koja se **odnose na obimnu dokumentaciju, te kvalitetu izvršenih javnih radova** (što je bilo izdvojeno kao posebno pitanje u prethodnom izvještajnom periodu).

Investitori su isticali da bi sistem javnih nabavki u Bosni i Hercegovini se mogao koristiti kao sredstvo kojim bi se smanjio uticaj krize. S tim u vezi predlagali su uvažavanje mogućnosti promjene cijene - da zaživi u praksi te da se definišu kriteriji za promjenu cijene samim zakonom, te tu odrebu unijeti u sam ugovor o javnoj nabavci. Potrebno je pojednostaviti sam postupak utvrđivanja promjene cijene, na način da se definišu zakonom kriteriji, ili okvir kriterija -čime bi bilo pojednostavljeno definisanje odredbi ugovora, i provođenje javnih nabavki bi bilo efikasnije i brže.

U posljednjim izmjenama i dopunama Zakona o javnim nabavkama BiH (“Službeni glasnik broj 39/2014 i 59/2022) u članu 75. stav 5 definisan je način promjene cijene, ali nisu jasno postavljene kriteriji, te s tim u vezi bilo bi potrebno jasnije definisati kriterije za promjenu cijene.

Tablarni prikaz preporuke za javne nabavke

Problem/i	Preporuka	Nadležna institucija
Problemi u praksi, u vezi promjene cijena ugovora za javne nabavke	Dopuniti član 75 stav 5 i definisati kriterije za određivanje promjene cijene ugovora	Agencija za javne nabavke BiH

Dalje, kako navode i iz Udruženja poslodavaca; u uslovima poremećenih tržišnih zahtjeva, enormnih poskupljenja i nepredviđenih promjena sa kojima se suočava naša privreda, moraju se iskoristiti sve zakonom predviđene mogućnosti koje bi ublažile posljedice ove situacije, a to je svakako primjena klauzule o promjenjivosti cijene u postupku javnih nabavki, koja bi bila bazirana na statističkim podacima o promjenama cijena robe i usluga koje su predmet javne nabavke - i u tom smislu izmjenama zakona postignut je rezultat, ali potrebna su i dodatna unapređenja.

Također, investitori ističu problem neujednačenog postupanja Agencije za JN za ista pitanja, kao i preobimnost tražene dokumentacije. Elektronika identifikacija

Svi nivoi vlasti su svjesni važnosti pitanja uspostavljanja elektronskog potpisa. Ovo pitanje je razmatrano više puta. Svima su poznate prednosti uvođenja elektronskog potpisa i prednosti digitalizacije općenito. Zakon o elektronskom potpisu nije usklađen sa eIDAS direktivom EU, te je potrebno donijeti novi Zakon o elektronskoj identifikaciji i uslugama o pružanju elektronskih transakcija na svim nadležnim nivoima vlasti u BiH. Tim zakonom bi bili obuhvaćeni elektronski potpis i elektronske transakcije, kao i sve u vezi sa njima. U tom kontekstu, novi Zakon o elektronskoj identifikaciji bi stavio van snage prethodni zakon, u skladu sa Direktivom EU i ustavnim nadležnostima i struktorom u BiH. Time bi zaživio i elektronski potpis.

Također potrebno je i detaljno regulisati pitanje nadzora nad ovlaštenim certifikantima.

Veliki broj kompanija ističe kao veliki problem nemogućnost korištenja elektronskog potpisa.

Tablarni prikaz preporuke za elektronsku identifikaciju

Problem/i	Preporuka	Nadležna institucija
Neusaglašenost propisa za direktivom EU	Donijeti novi Zakon o elektronskoj identifikaciji i uslugama o pružanju elektronskih transakcija BiH i entiteta (u skladu sa Direktivom EU i ustavnim nadležnostima i struktorom u BiH)	Ministarstvo komunikacija i prometa BiH